संस्कृत

क्र.नं. १०६

स्तोत्र

महिम्न सटीक

अपूर्ण

६१८ / स्तो. १४४

" Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(1) ॥महिम्नसटीकप्रारंभः॥

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

महि॰
१
(2)

॥श्रीगणेशायनमः॥ ॐनमःश्रीशिवाय॥ ॥यस्याज्ञांशिरसाविधायविहि
ताब्रह्मादिदेवाःपुनःस्थित्युत्पत्तिलयानमीप्रतिदिनंतन्वंतिसानंदिताः॥ब्र
ह्मण्यामपरैःशुकादिमुनिभिःश्रीतेशिवंचिद्घनंध्यानेनाप्यमुपास्महेतदम
लंगोक्षीरफेनंमहः॥१॥श्रीमद्गुरुपदद्वंद्वसेवयालब्धशेमुषिः॥रामःस्वकृत देव४
तेमाहिम्नोर्थप्रदीपिकां॥२॥नानार्थप्रतिपादकांप्रतिदिनंश्रीशंभुनाक्रिप्रदां
मज्ञानांधतमःप्रकांडपटलीहंत्रीसुबुद्धिप्रदां॥नानाग्रंथविलोकनाकुल
धियाव्याख्यायेणसंनिर्मितांसंतःसाधुसभाजनाःसकृद्याःसंशोधयंतुस्फुटं शिव
॥३॥माहिम्नस्तोत्रंशिवरहस्येसप्तमांशेद्दष्टव्यंत्रयोदशाध्याये॥इहखलुश्रु १
तिस्मृतिइतिहासपुराणालोचनयाशिवस्यध्येयत्वंस्तुत्यत्वंचनिर्णीयस्व
स्यचकेलाशांतर्गतानंदमंदिरेस्वकल्पितदिव्यकथाप्रस्तावेगौरीविनो

(2A)

दयतो हरस्य सेवासमयवैमुख्येन नामः पुष्पदंतः । शिवकृपयैव शापस्यांतमि
छन् त्रयस्त्रिंशात् श्लोकेन हरं स्तौति ॥ब॥ हरति त्रिविधसंसारदुःखानि इति सं
बोधनं हे हर ॥ यादि ते तव स्कृतिः असादृशी अनुचिता स्यात्तर्हि मम अपि स्तोत्रे
क्रियमाणे एषः परिकरः स्तुत्युद्योगः निर्गत अपवादो निंदारूपो यस्मिन्स

महिम्नः पारं ते परमविदुषो यद्यसदृशी स्तुतिर्ब्रह्मादीनामपि तदवसान्ना
स्त्वयि गिरः ॥

त्तादृशोस्तु लोकानामुपहसनीयो मा भूदित्यर्थः ॥ किं मम हतो
नावो महिमा महच्छब्दप्रवृत्तिनिमित्तरूपमिति यावत् तथा च श्रुतिः ॥ यतो महा
न्समभवदिति येन महत्वाधिष्ठितेन भगवान् परिणमातीतोपि अमहानपि
महानितिमपदिश्यते ॥ तस्य महिम्नः परं तीर्थं अपरं अर्वाकूतीरं पारावार
मित्यर्थः ।

... of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

महि०
२
(3)

इदमारभ्यप्रवर्त्तते एतस्मात्प्राप्यते इतिसीमांत्र विदुषः अजानतः बुद्धियोगोचर
त्वेनस्फूर्तिविचारोचितत्वात् अन्यथाविचारानवकाशादितिभावः॥ ननुअ
गणितमहिमापरमेश्वरोमनुष्येणकथंस्तोतव्यः अतोब्रह्मादिभिर्निर्मि
तास्तुतिस्तुत्यर्थेसंपादनीयेत्यत आह॥ ब्रह्मादीनामपि॥ आदिपदात्हरींद्रौ
ग्राह्यौ तन्महिम्नोविषये हरींद्रविरंच्यादीनां गिरोवाचः॥ त्वयित्वद्विषये अवस
न्नाः समाप्ताः त्वदेकदेशं प्राप्यकुंठिताजाताइत्यर्थः॥ अतोब्रह्मादीनांस्तुतिर
पि यथावदीतिभावः॥ तथाचश्रुतिः॥ यतोवाचोनिवर्त्तंते अप्राप्यमनसासह
नचकश्चनतंवेदेति॥ ननुज्ञातार्थज्ञातसंबंधस्तोतुःस्तोताप्रवर्त्तते इतिन्या
यात्॥ ब्रह्मादीनां अगणितगुणमहिमानंभगवंतंत्वंकथंस्तोतुंप्रवृत्तः इत्यत
आह॥ अथेति अथशब्दोमंगलार्थस्त्वमितिपरिणामस्वबुद्धीपरिपाकः॥ ॥

शिव
२

(3A)

स एव वाङ्मयावधिः सीमा यस्मिन्नतिक्रमक्रियाविशेषणं गृह्णन्। उच्चरन् गुणानि
ति शेषः। सर्वो जनो ब्रह्मादिप्राकृतजीवांतः अवाच्यः अनिंद्यो भवति ब्रह्मादयो
ऽपि स्वमतिसामर्थ्येन स्तुवंतीति॥ तथा ह माघे॥ नभः पतंत्यात्मसमं पतत्रिणः इति
न्यायात् इति भावः॥ न च उ। चितानुचितस्तुतिकरणे कदाचिद्दोषसंभावने नष

अथावाच्यः सर्वस्स्वमतिपरिणामावधि गृणन्ममाप्येषस्तोत्रे हर। निरपवा
दः परिकरः॥१॥

वर्णितव्यं इति वाच्यं तथा च गीतायां॥ नेहाभिक्रमनाशोऽस्ति प्रत्य
वायो न विद्यते इति॥ तथा च अज्ञातगुणमहिम्नः परमेश्वरस्य स्वल्पापि स्तुतिः सं
सारविच्छेदहेतुरिति भावः॥१॥ अथ तावच्छिवस्य स्तुत्यत्वं निर्धारयति। अतीते
ति॥ हे हर। तव महिमा माहात्म्यं स्थूलसूक्ष्मस्वरूप इत्यर्थः॥ वाक् च मनश्च वाङ्मन
सो॥ तयोः पंथानं मार्गं विषयमिति

माहि०
३
(५)

यावत् अतीत॥ अतिक्रांतः स्थूलः प्रत्यक्षः। इत्यादि महिमापि वाङ्मनसोरगोचरः
कार्यात्सूक्ष्मस्तु सूक्ष्मस्येति भावः नतु वेदैश्च सर्वैरहमेव वेद्यो स्मादेज्यो। तिरिति अने
कश्रुतिवचनैरीश्वरस्य स्वरूपं निर्द्धारयंति॥ कथमगोचर इत्यत आह॥ श्रुतिर्वे
दोपि॥ नतत् अतत् नतो व्यावृत्त्या तद्भिन्नत्वेन दृष्टस्येत्यर्थः॥ यमीश्वरं चकितं

अतीतः पंथानं तव च महिमा वाङ्मनसयोरतद्व्यावृत्त्यायं चकितमपि धत्ते श्रु
तिरपि

सन्नयामिति। क्रिया विशेषणं। अभिधत्ते कथयति यमहमीश्वरं तर्कया
मि सोन्यथा मा भूदिति भयेनेति भावः॥ तेन श्रुत्यगोचरत्वात्स द्विधोपि कस्य स्तो त्रिव
तव्यो न कस्यापि इत्यर्थः॥ किंसः कति कियंत्यो विविधाः प्रकारा गुणेषु इज्यादि ३
यस्य सः॥ नच सूक्ष्म स्थूलोपि कस्य चिदिंद्रियशक्तेः स्वकृत्यस्यादिति वाच्यं॥ यतो
यं न कस्यापि विषय इति॥ यदाह ब्रह्माणं प्रति श्रीसांबः स्थूलत्वे मे प्रकृति गह
नं नैव लक्ष्यं॥

(5A)

त्वनंतं सूक्ष्मत्वं वा तदपि सदसद्व्यक्तिभावाद् चिंत्यमिति ॥ एवं श्रुतीनां द्वेरूपे उज्ञे
यत्वेन निर्द्धार्य ब्रह्मादीनामस्तुतिगोचरस्वरूपं निर्द्धारयति ॥ पदे त्विति अर्वाची
ने भक्तानुगृहीतविग्रहे वृषभपिनाकपार्वत्यादिविशिष्टरूपे पदे विषये
कस्य मनो वाक् न पतति ॥ वैराति अपि तु सर्वेषामिति भावः ॥२॥ नन्वकालि

सकस्य स्तोतव्यः कतिविधगुणः कस्य विषयः पदे त्वर्वाचीने पतति न मनः क
स्य न वचः ॥२॥ ॥ मधुस्फीता वाचः परमममृतं निर्मितवतस्तव ब्रह्मन् किं वागपि
सुरगुरोर्विस्मयपदं

न महिम्नः परमेश्वरस्यानया स्तुत्या न मनसः प्रसत्तिस्त
द्विना न फलोस्यात्रिरिति सार्द्धं स्वार्थकतां दर्शयन् हरं स्तौति ॥ मधुस्फीतेति ॥ हे
ब्रह्मन् सुरगुरोर्ब्रह्मणोऽपि वाक् वाणी स्तुतिरूपा तव किं विस्मयपदं चमत्का
रणं भवति ॥ किं उ च नेत्यर्थः ॥

महि॰
ध
(5)

वाङ्माधुर्याभावात् किं तव परम । मितिश्चायं अमृतमलो । किं कवाणि माधुर्यं न
वति तथा वाचो वाणीः वेदरूपाः । निर्मितवतः सृष्टवतः अनेन माधुर्यमुक्तं
कीदृक् वाचः मधुस्फीता मधुरार्थाः अनेनार्थमाधुर्यमुक्तं अन्योन्यापेक्षि
या परमेश्वर वागर्थयोर्मधुमृतत्वाद्दस्मात्त्वाच्छार्थ गुणालंकारपूर्वकाले

ममैतां वाणीं गुणकथनपुण्येन भवतः पुनामीत्यर्थेस्मिन् पुरमथन बु
द्धिर्व्यवसिता ॥ ३ ॥
। किंकोत्कर्षोदर्शितः ननु यद्येवं तर्ह्यलंकारस्तव स्तुत्येत्या
ह ॥ ममेति हे पुरमथन त्रिपुरांतक उ पुनः मम बुद्धिः ॥ अस्मिन् स्तुतिरूपे
र्थे इति हेतोर्व्यवसिता उद्यमयुक्ता जाता इत्यर्थः ॥ इतीति किं ॥ एतां स्तुति
युक्तां वाणीं भवतः पूज्यस्य तव गुणानां कथने स्तोत्रे तेन यत् पुण्यं धर्म
स्तेन पुनामि निर्मलां करोमि ॥

श्रिव
ध

© the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(5A)

अवाङ्मनसगोचरं परमेश्वरं स्तोतुं प्रवृत्तस्य स्ववाणीं निर्मलयितुमिहास्य सार्थकी प्रवृत्तिरिति तात्पर्यं ॥३॥ एवं परमेश्वरस्य फलस्तुतिकृत्वं च निर्धार्य ये केचन पापीयांसस्तं कृतज्ञा विविदंते तान्निराकुर्वन्नाह रन्त्वौति ॥ तवैश्वर्यमिति हे वरद ध्रि दा ॥ इह लोके जडधियः अनीश्वरवादिनो बौद्धाः ॥ साक्षेपमुक्षैः संभाषणमाक्रोशं ॥

तवैश्वर्यं यत्तज्जगदुदयरक्षाप्रलयकृत्त्रयीवस्तुव्यस्तं तिसृषु गुणभिन्नासु तनुषु ॥

तां विदधते कुर्वंति ॥ किं कर्त्तुं यत्तत् आगमवागनुमानाभ्यां प्रसिद्धं तवैश्वर्यं विहंतुं निराकर्त्तुं यतो वा इमानि भूतानि जायते येन जातानि जीवंति अभिविशंति आप्त ती वाक् क्षित्यंकुरादिकं कर्तृजन्यं कार्यत्वात् घटवदित्यनुमानमिति यत्तदोरर्थः ॥ नहि त्वयाक्रोशविधानात् तवैश्वर्यविघातः किंतु तेषामेवाधःपात इति

महि॰ ५ (6)

किंऐश्वर्यंगुणाःसात्विकादयस्तैर्भिन्नास्तुतिस्त्रिषुब्रह्मविष्णुरुद्राख्यासुतनुषुलीलो
पात्तमूर्त्तिषुत्रयीवेदत्रयीतस्यांवस्तुतात्पर्येणव्यस्तंविविच्यप्रतिपादितं॥पु॰ किंऐ
श्वर्यंजगतामुदयउत्पत्तिरक्षापालनंप्रलयोनाशएतत्करोतीति तत्किंव्याक्रोशी
अस्मिन्लोकेना।स्तिनवांयेषांतेअभव्यास्तेषांपाखंडीनांरमणीयांमनोरमांपुनः

अभव्यानामस्मिन्वरदरमणीयामरमणीं विहंतुंव्याक्रोशींविदधतइहैकेजडधि
यः॥४॥ किमीहः किंकायः सखलुकिमुपायस्त्रिभुवनंकिमाधारोधातासृजति
किमुपादानइतिच

किंव्याक्रोशीनविद्युयोग्यंभव्यंनव्यंजन्मनास्तियेषांतेअभव्याः शिव॰ ५
जीवन्मुक्ताःनास्तिनस्तेषांरअरमणीयांअमनोरमांअभव्यानामितिपदंकाकाक्षिगो
लकन्यायेनोभयत्रसंयोज्यं॥४॥ तथाचेश्वरेवेदप्रामाण्यवादिनःपाखंडाः आत्मब्रह्म
हमयंब्रुवंतेतेआगमवागनुमानाभ्यांनिराकरणीयाः॥ इतीतप्रतिकूलतर्काहतंब्रुवतो
बोधान्निराकुर्वन्हरंस्तौति

किमीह इति हे वरद। अयं कुतर्कस्तार्किकाभासो हेतुवाद इति यावत् जगद्विश्वस्य त्व
यि त्वद्विषये मोहाय अनीश्वरकर्तृत्वप्रतिपादनाय कांश्चित् हताधीस्तत्वज्ञानरूपा येषां
(6A) ते हतधियस्तान् दुष्टबुद्धीन् बोधान् मुखरयति अनादिसिद्धः संसारो नास्य कार्य
मिति वाचानास्य कार्यमिति वाचालान् करोति॥ किं त्वयि अतर्क्ये विचारागम्ये ऐ

अतर्क्यैश्वर्ये त्वय्यनवसरः दुःस्थो हतधियः कुतर्कोयं कांश्चित् मुखरयति मोहा
य जगतः॥५॥
श्वर्यं त्रिभुवनोत्पत्तिलक्षणं यस्य तस्मिन् कोयं कुतर्क इत्यपेक्षामा
ह। किमीह इति का ईहा इच्छा यस्यासौ कीहः। नहि प्रयोजनमनुद्दिश्य मंदोपि
प्रवर्त्तते तस्य पूर्णेछानवकाशात् तथा किंकायः शरीरमस्येति किंकायः॥ शरी
रं नश्वरं तस्य नित्यत्वात्॥ स त्रिभुवनं सृजति निःपादयति इच्छादिकारणकला
पशून्यस्येश्वरस्य जगत्कर्तृत्वं नोपपद्यते। किं त्रिभुवनं खमाकाशं तेन सह वर्त्त
मानं

सरवं तस्य तुल्यं वनंउच्छेदोयस्मिन् तत्रखलु परमकारुणिकपरमेश्वरस्य पृथिव्या
काद्यांतं। त्रिभुवनं निपाद्य पुनः संजिहीर्षा नोपपद्यत इति कुतर्कः॥ तथा किंउपायोय
स्य सः किमुपायः निःपरिग्रहः परमेश्वरः केनोपायेनान्नादि साध्याः पुष्टी करोति
तथा दधातीति धातापोषकः इत्यर्थः॥ किं आधारो यस्य स किमाधारः अमूर्तश्च
मूर्तत्वालंबनसाध्यां स्थितिं विधाय पुष्णाति॥ तथा किंउपादानकारणं यस्य सः कि
मुपादानः एकमेवाद्वितीयं ब्रह्म नेह नानास्ति किंचन इत्यादि श्रुतिः प्रतिपादितः
केवलः एकः केन कारणकलापेन विविधसृष्टिः करोतीति अतः सिद्धं जगतो नादि
सिद्धत्वं अत्र किमत्राष्टौ वितर्केन तु कार्यस्य जगतो यदीश्वरकर्तृत्वानभ्युपगमः॥ त
दा घटादपि घटोत्पत्तिः स्यात् इत्यत आह॥ अनवसरेति कुतर्कविशेषणं॥ अनव
सरः अनवकाशः सोन दुःस्थो दुर्ज्ञेयः वाङ्मनसोरगोचरपरमात्मनि कुतः कुतर्को
क्षिप्रवृत्तिरित्यर्थः॥ अतोनादिसिद्धत्वात्पृथिव्यादिकर्तृत्वे। न प्रत्यक्षोपि लवयि रूपया

स्माकमिवबौद्धानामपिभ्रमोनिवर्त्ततामितिभावः॥५॥एवंहेतुवादपरान्बौद्धा
न्परिहृत्यकार्यत्वहेतावसिद्धत्वानैकांतिकत्वार्थांतरतादोषान्परिह
रन्जगत्कर्तृत्वेनहरंस्तौति॥अजन्मानइति॥हेअमरवर॥ब्रह्मादीनामधि
प॥अवयववंतः करचरणाद्यवयववंतःयुक्ताःलोकाःप्राणिनःजरायुजां

अजन्मानोलोकाः।किमपिअवयववंतोपिजगतामधिष्ठातारंकिंभववि
धिरनादृत्यभवंति॥

उज्जोद्भिज्जस्वेदजाख्याः॥ते।किंअजन्मानोनित्याःअ
पितुजन्मवंतइत्यर्थः॥तेनकार्यत्वादिहेतोनासिद्धत्वं॥ननुभवतुजगतस्तु
त्वानित्यत्वंनत्वीश्वरकर्तृत्वमित्यतआह॥अधिष्ठातारंकर्त्तारं॥अनादृत्यान
पेक्ष्यजगतांलोकानांभवविधिरुत्पत्तिविधिःकिंभवतिअपितुईश्वरापे
क्षांविनाभवतीत्यर्थः

महि॰ ७ तेन हेतुः कार्यत्वसकर्तृकत्वयोरव्यभिचाराज्ज्ञानैकांतिकत्वं॥ ननु भवतु जग
तकर्तृत्वोत्पत्तिमत्वं तथापि कश्चिदन्य एवास्य कर्ता न त्वीश्वर इत्यर्थः॥ अ
नीशाः॥ ईश्वरादन्योऽपि यदि भुवनं कुर्यात्तर्हि भुवनजनने दृष्टिमाहात्म्यं त्रि
करणेकः परिकरः॥ का सामग्री कानि कारणानि॥ ईश्वरस्त्वेकस्त्वेवं जग

न अनीशो वा कुर्याद्भुवनजनने कः परिकरो यतो मंदास्त्वां प्रत्य तो
मरवर संशेरत इमे॥ ६

कर्तृसमर्थांतरतादोषप्रसंगेनेति॥ अतः
सिद्धमीश्वरकर्तृत्वं कार्यत्वं च जगतः॥ एवमनुमानदोषान् परिहृत्य तान्नि शिव॰
दर्शयन्नुपसंहरति॥ यतः सर्वप्रमाणैः सिद्धमीश्वरकर्तृत्वं तत इमे बौद्धाः ७
त्वां प्रति संशेरते संशयं कुर्वंति॥ अतो मंदाः मूर्खाः॥ ६॥ श्री

(8A)

एवं परमेश्वरमवमन्यमानान् बौद्धान् निरस्य तथा नानामतभेदेनोपासना
मूढान् प्रति बोधयन् ॥ हरं स्तौति ॥ त्रयीति ॥ हे अमरवर नृणां मनुष्याणां ए
कस्त्वं द्वितीयस्त्व गम्य ॥ प्राप्यो ऽसि कस्मिन् सति ॥ इति प्रकारेण प्रस्थाने प्र
वृत्तिमार्गे प्रभिन्ने बहुप्रकारेण जाते सति ॥ इतीति किं त्रयी वेदत्रयी अ

त्रयी सांख्यं योगः पशुपतिमतं वैष्णवमिति प्रभिन्ने प्रस्थाने परमि
दमदः पथ्यमिति च ॥

नेन मार्गेण स्वर्गादिकामनया यज्ञाकर्मणेंद्रोपासनं
तथा सांख्यं कपिलप्रोक्तं प्रकृतिपुरुषयोर्विवेकरचितं ॥ योगो पातंजलं शास्त्रं
चित्तवृत्तिनिरोधरूपं पशुपतिमतं रुद्रयामलादि ॥ वैष्णवं नारदपंचरात्रादि
इति नानोपासनामार्गैः भजनीयस्त्वमेव सर्वैः ॥

Courtesy of the Rajwade Sanshodhan Mandal Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(९)

माहिं०
८

ननुत्रय्यादिनानोपासनामार्गैरुपासकानामेकएवप्राप्यश्चेत्रे किमित्येकत्वेन
नभजंतश्रांतस्था हा॥ किंनृणां इतिबीजं रुचीनां चित्रहत्तीनां वैचित्र्यात् द्विचित्र
त्वात्सात्विकादिगुणभेदेन नानारूपत्वादित्यर्थः॥ ऋजवकुटिलाश्च नानापंथा
नश्च तान्जूषंते सर्वं तेतथात्तेषां तत्र सात्विकाः ऋजुमार्गेण वेदमार्गेण वेदमा

रुचीनां वैचित्र्याहजुकुटिलनानापथजूषां नृणामेको गम्यस्त्वमसिपय
सामर्णव इव॥७॥

र्गानुसारेण राजसाः कुटिलमार्गानुसारेण सात्विकत्त्वम शिव०
शानेबलिदानादिना देवताकर्षणेन तामसाः बौद्धादयः स्वकल्पितनानामार्गा ८
नुसारेणसात्विकाः साक्षात् राजसा देवताद्वारा तामसा महाप्रलये एवं तत्र गुण
तारतम्येन त्वमेव मोक्षे लब्धी कर्तव्य इत्यर्थः॥ इतीति किं तन्मार्गमध्ये इदं परं पर
पथ्यमिति केचित्॥

(9A)

अदः पथ्यमित्यपरे एतदेव दृष्टांतेन द्रढयति ॥ यथा निम्नोन्नतऋजुकुटिल
मार्गप्रवृत्तानां पयसां नद्यादिजलानां अर्णवः समुद्र एव प्राप्य आश्रयस्तथा त्वमे
वेति भावः ॥ ७ ॥ एवं सर्वतः शंकावतिवादीन् निरस्य तदर्वाचीनपदस्थं परमे
श्वरस्वरूपं स्तुत्यं दर्शयितुं निरूपयति स्तौति ॥ महोक्ष इति ॥ हे वरद ॥ तव जगत्कुटंबि

महोक्षः खट्वांगं परशुरजिनं भस्म फणिनः कपालं चेतीयत्तव वरद
तंत्रोपकरणम् ॥

नाद्ययत इति एतावदित्यर्थः ॥ तंत्रस्य त्रिभुवनोत्पत्त्यादिका
र्यस्य उपकरणं साधनं कारणसंपत्तिः स्थिरित्यर्थः ॥ तदेवाह ॥ महोक्ष इति ॥ महोक्षो वृद्धो
क्षः खट्वांगं खट्वायाः अंगं परशुः परस्वधः अजिनं चर्म भस्म भूतिः फणि
नः सर्पाः ॥ कपालं ब्रह्मशिरः ॥ ननु समृद्धिमंतः इंद्रोपेंद्रादयः उपास्याः ॥

दरिद्रस्तुष्टोपि किं दास्यतीत्यत आह॥ सुरा इति ब्रह्मोपेंद्रादयः॥ यां सिद्धिं समृद्धिं
मनसाप्यतर्क्यां तां तामृद्धिं दधति धारयंति। किं कृत्वा भवतः भ्रूः भवद्भ्रूस्त
या प्रणिहितां दत्तां भ्रूक्षेपमात्रेणार्पितामित्यर्थः तु शब्दश्चात्र सर्वोत्कर्षवा
ची तेन दरिद्रस्य दातृत्वाभावात् सर्वोत्कृष्टसमृद्धिमांस्त्वमेवेति भावः॥ नन्वी

सुरास्तां तामृद्धिं दधति तु भवद्भ्रूप्रणिहितां न हि स्वात्मारामं विषय
मृगतृष्णा भ्रमयति॥ ८॥

ईदृशस्य...कमिति भोगविरागल इत्यत आह॥ नही
ति स्वात्मनि स्वकीयात्मनि सच्चिदात्मविषये आरमति क्रीडति इति स्वात्मा
रामस्त्वं तत्वज्ञानी नमित्यर्थः॥ विषयाः इंद्रियार्थाः॥ त एव मृगतृष्णा मरीचि
का मरुभूमौ निदाघकाले रविरश्मिजनिताजलभ्रांतिः न भ्रमयति न मो
हयति॥ का वार्त्ता परमेश्वरस्येति भाव:

वस्तुतस्तु पुरुषप्रधानमहदहंकारतन्मात्रेंद्रियमहद्भूतानि महोक्षादिरू
पेण गुणानि परमेश्वरे सेवंते ॥ अतस्माद्द्रव्योपकरणयुक्ता महेश्वरीं मूर्त्ति
राराध्येति भावः ॥ ८ ॥ एवमर्वाचीनं परमेश्वरस्वरूपं स्तुतिगोचरत्वं निर्धा
र्य स्तुतिप्रकारं प्रपंचयन्नहरं स्तौति ॥ ध्रुवमिति ॥ हे पुरमथन त्रिपुरांतक

ध्रुवं कश्चित्सर्वं सकलमपरस्त्वध्रुवमिदं

अहंतेर्वत्समारोः स्तुतिप्रकारे स्तोत्तुवन्न जिह्रेमि नो लज्जे तत्प्रकार
माह कश्चित्कोपि जगन्नित्यवादी ॥ सर्वं समस्तं जरायुजांडजोद्भिजस्वेद
जादिप्रकारेण चराचरं विश्वमित्यर्थः ॥ ध्रुवं जननमरणादिधर्मरहि
तं गदति वक्ष्यसे कः प्रकारः ॥

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com